

Årsredovisning 2008

STATENS **MARITIMA** MUSEER

Dnr 109/09-21

Årsredovisning 2008

Statens maritima museer

Innehåll

Förord 3

Resultatredovisning 5

- Organisation och personal 5
- Övergripande verksamhetsmål 6
- Samlingarnas bevarande 9
- Tillgänglighet 10
- Ökad kunskap 16
- Övrig återrapportering 18

Resultaträkning 20

Avgiftsfinansierad verksamhet 22

Balansräkning 23

Anslagsredovisning 25

Tilläggsupplysningar och noter 26

Sammanställning av väsentliga uppgifter 32

Underskrift av årsredovisningen 33

Förord

Vasamuseet nådde *all time high* igen! Över 1,1 miljoner besökare kom till museet under 2008 och det är rekord. Även Sjöhistoriska museets och Marinmuseums besöksiffror ser bra ut. De tre museerna som besöksarenor är tyngdpunkten i vår verksamhet och därför känner vi både stolthet och glädje när besökarna fortsätter att strömma till oss.

När Sverige i juli blir ordförandeland i EU förväntas Östersjöfrågorna hamna i fokus. På Statens maritima museer har vi under lång tid arbetat med det perspektivet och har flera etablerade engagemang i internationella projekt som rör Östersjöns kulturarv och kulturmiljöer, bland annat genom nätverket *Underwater Heritage Working Group*. Under 2008 var Marinmuseum en part i utvecklingen av det nya projektet *Seaside* som syftar till ett ökat samarbetet mellan sjöfartsmuseer och turistorter runt Östersjön.

Sjöhistoriska museet har nyligen identifierat Östersjöfrågorna som ett av sina viktigaste fokusområden i en ny varumärkesplattform. Museet vill framöver vara en arena för att visa och diskutera många olika aspekter av Östersjön – bland annat dess långa historia som pulsåder för nordeuropeisk sjöfart och havsmiljöns förändring över tid. Den treåriga forsknings-satsningen *En framtid för Vasa* som startade i juli 2008 kommer att bidra med ytterligare kunskap om hur miljöförändringarnas effekter påverkar Östersjöns mycket speciella bevarandeförhållanden för skeppsvrak.

Miljöfrågorna kommer även på andra sätt att vara en stor och viktig fråga för oss framöver. Under våren 2009 sjösätter vi vårt miljöledningssystem och hoppas bli certifierade enligt ISO 14001 – som första museimyndighet i Sverige.

För många medarbetare på Statens maritima museer har året 2008 varit präglad av ett strategiarbete. Vår vision är att år 2015 vara Europas ledande kraft för ett levande maritimt kulturarv. Vi har tagit fram tre strategier, en för varje bärande del i visionen: *världsledande maritim kulturarvsforskning och bevarande, total tillgänglighet* samt *utställningar, pedagogik och värdskap i världsklass*. Nu har vi en god grund för de kommande årens fortsatta arbete mot visionen och ser med spänning fram mot året 2009.

Robert Olsson
överintendent

Resultatredovisning

ORGANISATION OCH PERSONAL

Statens maritima museer (SMM) leds av överintendenten, ÖI. I ledningsgruppen ingår förutom ÖI museichefer, avdelningschefer och stabschef. Sedan december 2008 ingår även biträdande informationschef i ledningsgruppen. Sammansättningen var under december fyra kvinnor och sju män.

Organisationen består av fem funktionsinriktade avdelningar (administrativa avdelningen, förmedlingsavdelningen, informationsavdelningen, kulturmiljöavdelningen och samlingsavdelningen) samt våra tre museer – Marinmuseum i Karlskrona, Sjöhistoriska museet och Vasamuseet i Stockholm. Museerna leds av var sin museichef. Staben ansvarar för samordning och koordinering av de myndighetsövergripande frågorna och leds av stabschefen.

SMM:s tidigare styrelse verkade till och med 31 december 2007 och avskaffades därefter enligt regeringsbeslut från Kulturdepartementet.

Under 2008 har SMM haft 163 tillsvidareanställda, varav 75 är kvinnor och 88 är män. Året innan var antalet anställda 157 (71 kvinnor och 86 män). Sjukfrånvaron var under året totalt 3,02 procent (2,08 procent för kvinnor och 3,83 procent för män). Antalet som varit föräldralediga i någon omfattning var 8,9 procent av kvinnorna och 0,58 procent av männen. Utöver föräldraledigheten var 0,53 procent av kvinnorna och 0,12 procent av männen lediga för vård av barn. På SMM finns 9 kvinnliga och 16 manliga avdelnings- och enhetschefer (1 biträdande inräknad).

Myndigheten har haft samverkansavtal på försök sedan 1 oktober 2006. Arbetsgivar- och arbetstagarparter har gemensamt beslutat att förlänga försöksperioden i ytterligare ett år, under hela 2009.

Kompetensutveckling

Personalenheten har under året arbetat med att ta fram en kompetensförsörjningsplan. Kostnaderna för alla former av kompetensutveckling under 2008 var

cirka 2,2 miljoner kronor. Det är en ökning med cirka 22 procent jämfört med insatserna under 2007.

Forskningskompetensen har säkrats genom att myndigheten rekryterat en forskningssamordnare till staben.

Ett traineeprojekt har startats för att bidra till försörjningen av framtida forskare och ledare. Två expertraineer och två chefstraineer har rekryterats. Rekryteringarna har skett internt och projektet pågår under två år.

Vi har stärkt kompetensen på den administrativa sidan genom rekrytering av en personalchef samt en upphandlare.

Strategiutveckling

Under 2007 beslutades en verksamhetsvision för SMM. Den övergripande visionen lyder: *År 2015 är SMM Europas ledande kraft för ett levande maritimt kulturarv*. Under året har stor energi och resurser lagts på att utveckla de strategier som ska leda oss mot visionen.

Strategiarbetet har bedrivits i tre grupper, en för varje fokusområde i visionen:

- *världsledande inom maritim kulturarvsforskning och bevarandearbete,*
- *total tillgänglighet,*
- *utställningar, pedagogik och värdskap i världs-klass.*

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Arbetet med att utveckla de strategier som ska leda oss mot vår vision kommer under 2009 att omsättas i mer konkreta handlingsplaner.

Personalenheten räknar med att kunna presentera en kompetensförsörjningsplan för hela myndigheten under hösten 2009.

ÖVERGRIPANDE VERKSAMHETSMÅL

MÅL

Ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv ska integreras i Statens maritima museers verksamhet.

Ett barnperspektiv ska integreras i Statens maritima museers verksamhet, bland annat genom att barns och ungdomars möjlighet till inflytande och delaktighet ökar.

Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete ska öka och integreras i Statens maritima museers verksamhet.

Jämställdhets- och mångfaldsperspektiv

I arbetsplatsvisionen för SMM som beslutades under 2006 är jämställdhet och mångfald två viktiga perspektiv i vår gemensamma värdegrund. Under 2008 har fokus lagts på revidera den befintliga jämställdhetsplanen. Inom myndigheten finns sedan tidigare en genusgrupp som är ett diskussions-, läro- och inspirationsforum. Gruppen träffas 4–5 gånger per år med målet att på ett konkret sätt få in ett genusperspektiv i myndighetens dagliga verksamhet och få kollegor att uppmärksamma frågan. SMM representeras även i styrelsen för Föreningen för genusfrågor i museerna.

SMM arbetar med att kvalitetssäkra rekryteringsprocessen. I samtliga rekryteringsannonser nämns att personalsammansättningen ska spegla den mångfald som finns i Sverige. Kompetensen är alltid avgörande vid en tillsättning, men medvetenheten om jämställdhets- och mångfaldsproblemen har gjort att dessa frågor i högre grad än tidigare beaktas vid rekrytering inom SMM. Som exempel kan nämnas att flera tillfälliga anställningar inom de manligt dominerade tekniska yrkeskategorierna snickare, båtbyggare och riggare under året tillsattes med kvinnliga sökande. En ny museichef rekryterades mot slutet av året vilket innebär att sammansättningen i ledningsgruppen i början av 2009 kommer att vara fem kvinnor och sex män – så nära en jämn könsfördelning man kan komma.

Undervisningsenheten inom SMM har sedan länge arbetat långsiktigt för att främja integration samt etnisk och kulturell mångfald. Marinmuseum har under en längre tid samarbetat med Sunnadalskolan i Karlskrona, som har ett stort antal elever med utomnordisk bakgrund, i olika projekt som syftar till att få ungdomar att växa, ta ansvar och utvecklas som människor genom att de får tillgång till kulturella uttrycksmedel. Under 2008 avslutades det treåriga projektet *Inte utan mitt språk* som bedrivits

i samarbete mellan Marinmuseum och Sunnadalskolan. Sju modersmåls lärare utbildades av museets pedagoger och en extern bildpedagog. Tillsammans med 180 elever med olika etnisk bakgrund, inklusive svensk, har de arbetat med utställningar på museet. Målet har varit att verka för integration och mångfald och att öka ungdomarnas möjlighet till inflytande och delaktighet i museets verksamhet. Projektet har bland annat resulterat i foldrar om museet på sex olika språk: albanska, arabiska, bosniska, kroatiska, kurdiska och somaliska.

På Marinmuseum genomfördes också *Teater i gränsland* för åttonde året i rad och räknas numera som en basverksamhet. Den pedagogiska metoden som används innebär att elever har delar av sin undervisning schemalagd på museet, där de får ta del av innehållet utifrån sina egna behov. Elevernas arbete resulterar varje år i en teaterproduktion. *Sunnadalsmodellen* har fått uppmärksamhet såväl nationellt som internationellt och verksamhetens ansvarige pedagog och *primus motor* har under året varit inbjuden att föreläsa vid en rad seminarier och konferenser i Sverige.

SMM var initiativtagare till projektet §1 som genomfördes tillsammans med andra Stockholmsmuseer i samband med att Stockholm var värd för *Europride*. Projektet var en paraplyutställning, ett forum och en mötesplats kring HBT-frågor, med utgångspunkt i första paragrafen i de mänskliga rättigheterna. Huvudarrangör var den ideella föreningen §1 och projektet pågick i Sjöhistoriska museets lokal Båthall 1 på Galärvarvet under perioden 25 juni–24 augusti. Sjöhistoriska museets bidrag var utställningen *Frizon* om manlig homokultur ombord på Svenska Amerika Linien fartyg under 1950-talet. Intresset var stort från både riks- och lokalmedia och utställningen besöktes av cirka 7 500 personer.

Vi har under året tagit fram ett policydokument för insamling av föremål och gallring av SMM:s samlingar (arkivhandlingar, fotografier och föremål). I dessa riktlinjer ingår bland annat ett genus- och mångfaldsperspektiv som ska bidra till att samlingarna i framtiden speglar så väl klass, kön, kulturell bakgrund som generation.

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Vår bedömning är att jämställdhets- och mångfaldsarbetet fortsatt gör framsteg inom SMM.

För att bättre kunna arbeta mot en ökad mångfald inom SMM skulle vi önska att fler personer med annan etnisk bakgrund än svensk söker utlysta tjänster. Här finns ett behov av uppmaning och stöd till personer med olika kulturella bakgrunder att utbilda sig inom våra områden och söka arbeten inom museisektorn.

Kunskapsspridningen av de pedagogiska metoderna i *Sunnadalsmodellen* kommer att intensi-

fieras. Bland annat kommer ansvarig pedagog att ges möjlighet att skriva om pedagogiken och sina erfarenheter från arbetet. Det ska resultera i en publikation som presenterar och beskriver det projekt som pågått i åtta år och som nu kan ses som en lyckosam basverksamhet på Marinmuseum.

Utställningen *Frizon* byggdes som en vandringsutställning och kommer att visas i Göteborg februari–augusti 2009 i samarbete med Sjöfartsmuseet i Göteborg. Inför nyöppnandet kommer utställningen att kompletteras med ett särskilt skolprogram.

Barnperspektiv

Inom SMM arbetar vi med att hitta metoder för att ta tillvara barnperspektivet, det vill säga att låta barn få inflytande och kunna påverka – att få sin röst hörd.

En stor satsning under året var projektet *Alla ombord! – det salutogena museet*. Projektets kärna är barnperspektivet och syftet är att skapa förutsättningar för att alla barn och ungdomar ska kunna tillgodogöra sig SMM:s pedagogiska verksamhet på lika villkor. Projektet tar sin utgångspunkt i FN:s barnkonvention och under året har man arbetat för att på ett medvetet sätt tillämpa konventionen som ett verktyg i myndighetens pedagogiska verksamhet, såväl i planering som i uppföljning och utvärdering. Projektet är ett samarbete mellan SMM, Rörelsehindrade barn och ungdomar i Stockholms län (RBU), Rädda Barnen, Handisam, Specialpedagogiska Skolmyndigheten och Astrid Lindgrens Barnsjukhus vid Karolinska Universitetssjukhuset.

Ett delmål i projektet var ett nytt pedagogiskt rum på Vasamuseet med namnet *Alla ombord!* som öppnades i november. Det ska användas för pedagogisk verksamhet på teman kring skeppet *Vasa* och 1600-talet. Rummet och pedagogiken är framarbetade efter filosofin att allt ska passa rätt från början, istället för att i efterhand anpassas efter olika barns behov. Verksamheten och de olika momenten i rummet fungerar även i rehabiliterings- och habiliteringssammanhang. Projektets expertgrupp har bestått av ungdomar mellan 7–14 år och deras synpunkter har vägt tungt i arbetet.

SMM och Vasamuseet ska framöver också fungera som ett kunskapscentrum för andra organisationer som vill arbeta med tillgänglighetsfrågor och barnets rätt. Redan under året har projektgruppen tagit emot studiebesök och rönt uppmärksamhet, både nationellt och internationellt.

Under åren 2003–2008 har besökare på Sjöhistoriska museet ombetts att skriva om sitt drömmuseum och vad de tycker om museet i en bok som varit placerad i utställningen *Mellan Hägg och Sillén*. Totalt har 17 böcker fyllts med nedskrivna synpunkter och teckningar av både barn och vuxna samt av svenska och utländska besökare. Under 2008 har

materialet renskrivits för att framöver kunna fungera som material för forskning kring frågor som rör olika brukarperspektiv och vara en del i museets utvecklingsarbete.

Samarbetet mellan Marinmuseum och Sunnadalskolan i Karlskrona i projektet *Inte utan mitt språk* och *Teater i Gränsland* berör inte bara mångfaldsfrågor utan är även ett arbete som syftar till att ta tillvara barnperspektivet. (Se mer under rubriken *jämställdhets- och mångfaldsperspektiv*.)

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Vår bedömning är att SMM har kommit långt i arbetet med att ta tillvara barnperspektivet i verksamheten. Erfarenheterna från det pågående utvecklingsprojektet *Alla ombord! – det salutogena museet* tillsammans med dem från det framgångsrika arbetet med *Sunnadalsmodellen* ger oss en mycket god grund i vårt fortsatta arbete med barnperspektivet.

Projektet *Alla ombord!* är treårigt och kommer att pågå till och med 2010. Nästa steg är att utbilda lektare från Astrid Lindgrens Barnsjukhus vid Karolinska Universitetssjukhuset så att de själva kan använda det pedagogiska rummet på Vasamuseet tillsammans med sina barngrupper. Arbetet med att positionera SMM som ett kunskapscentrum för andra institutioner som vill arbeta med tillgänglighet fortsätter.

I utvecklingen av våra strategier för att nå visionen integreras barnperspektivet och inom två av de största utställningsprojekten inom SMM de kommande åren, *Kalla kriget* på Marinmuseum och *Handelssjöfart* på Sjöhistoriska museet, kommer vi att arbeta med referensgrupper med barn.

Internationellt utbyte och samarbete

Haven har i alla tider varit en kommunikationsväg mellan olika länder och människor. Frågor kring maritim natur- och kulturmiljö och sjöfart är därför till sin natur internationella och utvecklas bäst i internationell samverkan. Kring frågor som rör det flytande kulturarvet, kulturmiljöer, Östersjösamarbetet och Vasaforskningen finns också sedan tidigare väl etablerade nätverk och samarbetsprojekt som SMM leder eller är en aktiv part i.

Ett arbete med att ta fram en internationell strategi har pågått under året. Strategin ska klargöra hur det internationella arbetet ska bedrivas framöver, ge underlag för prioriteringar och integrera ett internationellt perspektiv i det pågående arbetet mot vår vision att 2015 vara Europaledande inom vårt område.

Under 2008 har SMM strategiskt satsat på att öka medvetenheten om vår omvärld och utveckla de internationella kontakterna inom alla delar av vår

verksamhet. Det har bland annat skett genom att en stor del av organisationens avdelningar, enheter och enskilda medarbetare har rest mer och besökt institutioner och kolleger i andra länder.

SMM har under flera år haft ett samarbetsavtal med Rostocks stad och myndigheten bistår bland annat med expertkunskaper vid utvecklingen av ett nytt sjöfartsmuseum i Rostock och i frågor som rör bevarandet av det flytande kulturarvet i Östersjön. Under sommaren deltog Marinmuseum vid den stora segelfestivalen *Hanse Sail* i Rostock och vid *Schweinfest* i Wismar i Tyskland.

Under året inleddes också ett utbytesprogram med museet Mystic Seaport i Connecticut, USA. En arkivarie från SMM praktiserade där under sex veckor och flera medarbetare har besökt museet. Under året praktiserade även en person från Maritiemuseum i Rotterdam på Marinmuseum under sex veckor.

Våra tre museer har en internationell prägel. Av det totala antalet besökare kommer cirka 65 procent från utlandet. Vasamuseet är ett av Sveriges största internationella besöksmål med över 800 000 utländska besökare om året. Museet erbjuder guidade visningar på 9 främmande språk och besöksinformation på museet webbplats finns på 38 olika språk.

Kring arbetet med att bevara *Vasa* finns sedan flera år ett brett etablerat internationellt forsknings-samarbete med institutioner i England, Tyskland, Danmark, Italien och Australien. Nya kontakter med universiteten i Helsingfors och Cambridge etablerades under hösten 2008. Det långsiktiga forskningsprojektet *Förstå Vasa* har en internationell prägel och i november hölls ett seminarium vilket fördjupade de internationella forskarkontakterna ytterligare. Ett flertal föreläsningar har också hållits på temat *Vasa* i såväl Europa som Nordamerika. En medarbetare deltog också som lärare i en internationell kurs (ICCROM) i *Wood Conservation Technology* i Oslo.

Inom den marinarkeologiska verksamheten har vi en rad internationella kontakter och pågående projekt. Arkeologienheten deltar sedan 2006 i det EU-finansierade projektet MACHU (*Managing Cultural Heritage Under Water*) som syftar till att studera erosion och andra nedbrytningsprocesser av det maritima kulturarvet under vatten.

Ett annat internationellt samarbetsprojekt är *Blue Parks*, med finansiering via Nordiska ministerrådet, som syftar till att utveckla och undersöka förutsättningarna samt ta fram riktlinjer för dykparker och dykstigar som visar upp natur- och kulturvärden.

Ett väl etablerat samarbete finns med Southampton University och under året har samverkan inletts med Massachusetts Institute of Technology (MIT) i USA kring digitalt foto och digitalt inmätning. Arkeologienheten deltar även i internationella projekt kring Östersjövraken *Spökskeppet* och *Vrouw Maria*. Vid en stor internationell UNESCO-konferens om marinarkeologi (IKUWA) som hölls i London i somras deltog en delegation från arkeologienheten och bidrog med flera föredrag.

I såväl *Östersjösamarbetet* som i nätverket European Archaeological Council deltar SMM och är representerade i flera olika arbetsgrupper. Kontakterna med Museiverket i Finland har under året förstärkts och under hösten besökte den amerikanske forskaren Brian Abbot undersökningarna vid *Dalarövraket* och deltog med sitt avancerade sonarsystem.

Arbetet med att positionera våra museer inom besöksnäringen pågår ständigt och är i konstant utveckling. Informationsavdelningen deltar återkommande i internationella workshops som sker i samarbete med besöksnäringens organisationer. Från 26 mars till 8 juni 2008 fanns Vasamuseet representerat i utställningen *Discover Sweden – Welcome to my Home Country* i Sweden House i Washington. Det var VisitSwedens största satsning på den amerikanska resemarknaden på många år. I samband med utställningen hölls bland annat workshops och seminarier om Sverige som turistland där personal från SMM deltog, bland annat med föreläsningar om *Vasa*.

Marinmuseum tog under 2007 initiativ till projektet *Seaside* tillsammans med Blekinge läns museum och Karlskrona kommun. Fyra nationer (Litauen, Ryssland, Polen, Tyskland) och tolv institutioner är nu med i projektet som syftar till att öka samarbetet mellan sjöfartsmuseer och turistorter runt Östersjön samt att öka positioneringen inom besöksnäringen och resandet inom Östersjöområdet. Under 2008 beviljades *Seaside* medel från EU:s interregfond 4A. Projektets *leadpartner* är Hansastaden Rostock.

Marinmuseum har också deltagit i det regionala projektet *Grannar* som syftar till att visa polska samtidskonstnärer och väcka nyfikenhet och inspirera till resor över Östersjön. Museet visade konstutställningen *Arkar* av den polske konstnären Lukasz Skapski.

Under året genomförde förmedlingsavdelningen flera resor till andra museer i Europa för att knyta tätare kontakter och diskutera eventuella framtida samarbeten kring utställningar, bland annat till Bonn och Madrid där samtal inleddes med Hiltistiftelsen, till Portsmouth där samtal hållits med Mary Rose-museet och till Merseyside Museum i Liverpool.

Sjöhistoriska museet var medarrangör till en nordisk konferens under hösten kring temat *Hur fiskar vi hållbart i Norden?* Konferensen genomfördes i samband med att museet visade fotoutställningen *Havs-fiske – sex turer på Nordatlanten*. Övriga arrangörer var Fiskeriverket i Sverige, Norden i Fokus samt Samfunden Sverige-Färöarna och Sverige-Island.

Interkulturellt utbyte och samarbete

Vi tolkar ett interkulturellt utbyte och samarbete som insatser som gjorts i samverkan med olika kulturella grupper i Sverige. SMM:s främsta insats gäller det framgångsrika integrationsarbete som de senaste åren skett genom samarbetet med Sunnadalskolan i Karlskrona (se under rubriken *Jämställdhets- och mångfaldsperspektiv*).

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Vår bedömning är att SMM:s måluppfyllelse som gäller internationellt utbyte och samarbete är mycket god. Kring frågor som rör det flytande kulturarvet, kulturmiljöer, Östersjösamarbetet och Vasaforskningen finns väl etablerade nätverk och samarbetsprojekt och under året har vi på bred front ökat vår omvärldsbevakning och knutit nya kontakter.

I vårt fortsatta arbete ingår att förstärka, systematisera och strukturera arbetet genom en internationell strategi. Nya internationella kontakter som skapas måste följas upp på ett bra sätt och vi ska arbeta för att de internationella samarbetena fortsatt ska vara en naturlig del i vårt dagliga arbete.

SAMLINGARNAS BEVARANDE

MÅL

Förbättrade förutsättningar för samlingarnas bevarande.

SMM har under året arbetat med att ta fram en strategi och en handlingsplan för maritim kulturarvsforskning, kulturmiljöarbete och strategiskt bevarandearbete. Det är en av de tre strategier som är kopplade till vår vision för 2015. Parallellt med strategin för bevarandearbetet har ett antal policyer rörande samlingarna tagits fram och vi utformar även en insamlingsplan och en gallringsplan. Avsikten är att de ska fungera som riktlinjer och arbetsredskap i verksamheten.

På SMM:s uppdrag gjorde Riksantikvarieämbetet under året en kartläggning av myndighetens magasin och samlingsförvaltning samt gav förslag på förbättringsåtgärder. Resultatet kommer att vara utgångspunkt för vårt fortsatta arbete med att förbättra magasinförhållanden och arbetsrutiner och därmed förbättra förutsättningarna för samlingarnas bevarande.

Accessprojektet *Nytt magasin i Karlskrona* avslutades under 2008. Projektet hade pågått sedan mars 2006 i och med att flera föremålsmagasin inom marinbasen tömdes och föremålen fördes över till magasinet *Bruket*.

Flera projekt kring digitalisering av fotografier pågår. På Sjöhistoriska museet har inskanning av

nitratnegativ påbörjats under året och fortsätter under 2009. Även inskanning av diabilder från *Vasas* bärgning och utgrävning under 1960-talet har påbörjats. Fotografierna är i dåligt skick och kan genom digitalisering bevaras och dessutom göras tillgängliga genom SMM:s kulturhistoriska databas.

Det stora arbetet med fullriggaren *Jarramas* renovering har fortsatt under 2008. Bland annat har ett nytt däck färdigställts och omklädning av stående rigg inletts.

Vårdinsatserna för Sjöhistoriska museets fritidsbåtssamling har väsentligt ökat under året genom att flera tekniker anställdes för renoveringsarbeten. Fartygsenheten på Marinmuseum har renoverat en fritidsbåt med marin anknäring och robotbåten *Västervik* dockades och renoverades efter ett oljeläckage. Fartygsenheten i Stockholm har inletts en upphandling av renoveringstjänster på museifartygen.

Bevarandesituationen för Vasa

Forskning som pågått under flera år i projektet *Bevara Vasa* har givit oss fördjupade kunskaper om vilka särskilda problem som finns i bevarandet av museala föremål i allmänhet och i synnerhet sådana som består av vattendränkt trä. Det har bland annat lett till nya metoder för behandling av vattendränkt trä.

Den 1 juli startade det treåriga forskningsprojektet *En framtid för Vasa* som kan ses som en fortsättning på *Bevara Vasa*. Inom projektet studeras bland annat sambandet mellan de kemiska processer som kan spåras i *Vasas* trä och träets mekaniska egenskaper, liksom i vilken omfattning och hur snabbt processerna sker. Ett viktigt delmål är ökad kunskap om träet som kan hjälpa oss att stötta fartyget på ett bättre sätt i framtiden och att ytterligare utveckla konkreta konserverings- och bevarandemetoder.

Geodetiska inmätningar av *Vasa* utförs regelbundet och visar hur skrovet rör sig. I ett pågående projekt studeras även träets krypegenskaper som ger kunskap om deformationer och eventuella brott-risker. Under året har också en saltinventering av *Vasas* föremål gjorts för att få en uppfattning om hur stor andel som är drabbad av saltutfällningar och därför kan komma att behöva konserveringsinsatser i framtiden.

Flera andra studier syftar till att förbättra stötningen av skeppet. En massfördelningsstudie har genomförts, för att ta reda på vad olika delar av skeppet väger och hur lastningarna fördelar sig. Likaså har vi studerat sprickbildningar samt uppmätt och tagit fram CAD-ritningar av den snart femtioåriga betongponton som skeppet vilar på. Därigenom har vi fått en bättre förståelse av hur *Vasa* bäst bör stötts.

En förstudie har genomförts inför det nödvändiga bytet av *Vasas* 5 500 järnbultar. De befintliga bultarna är korrosiva och läcker järnföreningar ut till träet. Under 2008 har cirka 150 bultar bytts ut

till nya av rostfritt stål eller kompositmaterial med kolfiber i en försöksverksamhet som kommer att utvärderas under 2009.

Personal som arbetar med *Vasas* bevarande har under året genomgått en utbildning i brandsäkerhet.

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Vår bedömning är att det strategiarbete som genomförts under året ger en god grund för ett fortsatt strukturerat och långsiktigt arbete för att förbättra förutsättningarna för samlingarnas bevarande inom SMM.

SMM planerar att under 2009 utreda förutsättningarna för och villkoren kring gallring av samlingarna genom att utgå ifrån två konkreta objekt. Vi vill i bred samverkan med andra museiorganisationer belysa problematiken kring frågan om gallring.

Med utgångspunkt från Riksantikvarieämbetets kartläggning av SMM:s magasin kommer en långsiktig plan för att förbättra samlingarnas bevarandeförhållanden att upprättas och börja genomföras under nästa år.

Den genomgripande renoveringen av fullriggaren *Jarramas* fortsätter under 2009.

nu överförts till databasen och på så sätt också gjorts tillgängliga för allmänheten via SMM:s webbplatser. Registrering och digitalisering av fotosamlingarna har pågått löpande, dels på museerna och dels genom arbetsinsatser från Kulturarvs-IT. Under året tillfördes till databasen: cirka 21 000 fotografier, 27 500 poster i ritningsregistret, cirka 500 ritningar och ett tjugotal av *Vasas* träskulpturer som skannats tredimensionellt.

Flera andra insatser har gjorts som ökat tillgängligheten till samlingarna. Bland annat har SMM:s hela bibliotekskatalog nu gjorts sökbar via våra egna webbsidor. Tidigare kunde den endast nås via LIBRIS. Stora delar av Sjöhistoriska museets arkivbestånd finns nu utlagt i *Visual arkiv* som är sökbart via Google eller genom *Riksarkivets Nationella Arkivdatabas* (NAD). Flera forskare har därigenom hittat vägen till SMM via Google med sina frågor. Vi har också fått positiv respons och kompletterande uppgifter till foton som ligger på nätet från externa webbesökare.

I ett samarbete mellan Sjöhistoriska museet och Museiföreningen Sveriges Fritidsbåtar startade under våren arbetet med att digitalisera och registrera föreningens fritidsbåtsritningar. I och med digitaliseringen överförs ritningarna till Sjöhistoriska museets ritningssamling.

Uppgifter om fornlämningar under vatten och en stor mängd uppgifter om förlisningar i svenska vatten har under året förts över från SMM till Riksantikvarieämbetets digitala register *Fornsök*. I och med det finns uppgifter om alla registrerade fornlämningar i Sverige, både på land och i vatten, samlade på ett ställe och tillgängliga via webben för allmänheten. SMM genomför kvalitetsgranskning och nyinmatning av maritim information i databasen.

Under 2008 utgavs den sista delen i serien *Svensk sjöhistorisk bibliografi* ut. Bokserien har producerats och utgivits av Sjöhistoriska museet och ger ämnesvisa referenser inom det maritima området i svenska böcker och tidskrifter utgivna 1946–1996.

Arbetet med att ordna upp och katalogisera rariteter i Marinmuseums och Sjöhistoriska museets bibliotek slutfördes under året inom accessprojektet *Rariteter för alla*. Fler än 4 000 äldre volymer ur myndighetens samlingar har härmed gjorts sökbara i den nationella biblioteks databasen LIBRIS.

På Sjöhistoriska museet invigdes under året två utställningar som är direkt kopplade till tillgängliggörande av samlingarna. Utställningen *Jagaren Hal-land* visar museets senast införskaffade modell och dess fyrtioåriga tillkomsthistoria genom modellbyggaren Göran Forss med kopplingar till yngre modellbyggare i dagens Sverige. Utställningen *Sjöhistoriska favoriter* producerades till museets 70-årsjubileum och visar upp olika verksamheter som är knutna till museibygnaden – de olika arkiven, biblioteket och föremålssamlingarna. För första gången visas också en större samling halvmodeller.

Marinmuseum har arbetat med att iordningställa museifartyget HMS *Bremön*. Genom fartyget ska

TILLGÄNGLIGHET

MÅL

Ökad tillgänglighet till samlingarna

Under 2008 har vi arbetat med att ta fram en strategi och en handlingsplan för vårt arbete mot visionen om total tillgänglighet. Strategin ska omfatta alla aspekter av tillgänglighet och även ta hänsyn till de särskilda behov som finns hos unga och hos personer med funktionsnedsättning.

Vasamuseets rekordpublik, över 1,1 miljoner besökare under 2008, är naturligtvis en viktig indikator på stor tillgänglighet. En tillbyggnad av museet planeras tillsammans med Statens fastighetsverk, bland annat i avsikt att öka tillgängligheten genom minskad kötid utanför museet under högsäsong. I lokalprogrammet för tillbyggnaden har den fysiska tillgängligheten hög prioritet. En del av projektet, som genomfördes under 2008, var en utökning av antalet nödutgångar, en tillgänglighetsförbättring som kan vara livsviktig.

Under flera år har utvecklingen av SMM:s kulturhistoriska databas pågått. Under 2008 har arbetet tagit ett stort språng genom att ett stort antal poster

besökare få en upplevelse och förståelse för livet ombord på en minsvepare under första delen av 1940-talet och för flottans roll under andra världskriget. Arbetet med att levandegöra *Bremön* fortsätter med ytterligare föremål, bilder, ljud- och ljusinstallationer under de närmaste åren.

Nya audioguiden på svenska och engelska färdigställdes för Marinmuseum under hösten. Dessa ökar tillgängligheten till museets samlingar för utländska besökare. Dessutom finns valbara versioner som är speciellt anpassade för exempelvis en yngre publik eller personer med funktionsnedsättning.

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Vi anser att vi har kommit en god bit på väg när det gäller ökad tillgänglighet till våra samlingar, bland annat genom arbetet med vår kulturhistoriska databas. Mycket arbete återstår dock innan den är komplett. Arbetet med att tillföra poster kommer att fortsätta under 2009 och flera år framöver.

I och med att fornlämningar under vatten nu finns sökbara via *Fornsök* ser vi möjligheten att utveckla en dialog med allmänheten kring dessa. Bland annat vill vi göra det möjligt att lämna tips på nyfunna vrak genom en särskild vrakrapport på webben, med koppling till *Fornsök*. Parallellt med detta kommer vi också att starta upp återkommande mötesplatser för sportdykare, ett dykforum, för att förstärka och utveckla vår samverkan med denna grupp.

Tillgängligheten till Marinmuseums samlingar för en utländsk publik kommer att öka ytterligare under 2009 då audioguiden på polska och tyska kommer att tas fram. En introduktionsbok om Marinmuseum har översatts och kommer under 2009 att publiceras på engelska. Detta ökar ytterligare tillgängligheten för museets utländska besökarna.

Den unga publikens behov

För den unga publiken finns sedan tidigare en väl utvecklad verksamhet kring besökande skolklasser och skollovsaktiviteter på våra museer. Under året har vi på flera sätt arbetat för att ytterligare utveckla verksamheter som vänder sig till den yngre publiken.

En stor del av de yngre besökarna på museerna deltar i skolbesök. Vi har under de senaste åren medvetet ändrat den pedagogiska inriktningen på våra museer. Ett ökat fokus ligger nu på utbildning av andra utbildare, framtagning av pedagogiskt material samt utveckling av nya utställningar och ny programverksamhet. Som en följd av detta har vi nått fler brukare av vår pedagogiska verksamhet, inte minst genom våra pedagogiska sidor på Sjöhistoriska museets och Vasamuseets webbplatser. Skolornas efterfrågan på lektioner och visningar ökar samtidigt

och vi arbetar för att erbjuda dem ett pedagogiskt grundmaterial, ett slags ”hjälp till självhjälp” för både pedagoger och familjer på webben.

Flera pedagoger har rekryterats och utbildats för en ökad pedagogisk verksamhet under helger på Vasamuseet och Sjöhistoriska museet. På Vasamuseet har också rummet *Under däck*, en uppbyggd kopia av *Vasas* övre batteridäck, försetts med ljud- och ljuseffekter och gjorts mer tillgängligt för museibesökarna. Verksamheten i *Under däck* startade i december 2008 och kan ännu inte analyseras.

I Kulturrådets rapport *Redovisning av besöksutfall för statliga museer som omfattas av fri entré för barn och ungdom upp till 19 år* framgår att Sjöhistoriska museet under 2007–2008 har haft den högsta andelen unga besökare av de tretton statliga museer som studerades. Under 2008 besökte totalt 31 900 personer, det vill säga 34 procent av det totala antalet besökare, museet under de dagar då någon form av programverksamhet erbjöds. De mest välbesökta evenemangen var lovprogram med teman som sjörövare, modellbygge och Östersjömiljö. Sjöhistoriska museet deltog också i mässan *Underbara barn* i Älvsjö för att sprida information om museets barnverksamheter. I en ny varumärkesplattform för Sjöhistoriska museet identifieras skola och familj som två av museets huvudmålgrupper.

Marinmuseum har under 2008 utvecklat särskilda familjeprogram under söndagarna, vid sidan av höst- och sportlovsaktiviteter. Nya metoder för att nå yngre besökare har provats, till exempel teaterföreställningar och särskilt anpassade visningar. I samband med familjeprogrammen lanserades skeppshunden *Pricken* som en återkommande figur på museets webbplats och i program för barn.

Vasamuseets webbsidor för barn, *Utforska Vasa*, och sidorna *Familj och skola* på Sjöhistoriska museets webbplats, som färdigställdes under 2008, är exempel på lyckade satsningar för barn och skola som vi gjort de senaste åren. Tillsammans har sidorna haft cirka 27 000 besök under året. Tidskriften *Internetworld* granskade i nr 5/2008 sex olika museisajter, däribland Vasamuseets, och gav *Utforska Vasa* högsta betyg när det gällde upplevelser och interaktivitet: ”Precis så här ska ett museum vara på webben, lärorikt och roligt!”.

Under året har vi också arbetat målmedvetet med att utveckla fler av museernas webbsidor i syfte att locka en yngre publik. Det har bland annat gjorts genom försök med specialsidor och bloggar knutna till pågående utställningar eller andra aktiviteter. Exempel på detta är webbsidor som gjordes i samband med utställningen *Jagaren Halland*. Där bloggade den unge modellbyggaren Geovanny Hägg om sitt projekt att bygga *Blackpearl*, 1600-talsbriegen från filmen *Pirates of the Caribbean*. Under utställningen *Frizon* om HBT-frågor gavs besökarna möjlighet att skriva inlägg och kommentarer på webben. På en särskild sida fanns också pyssel med klippdockan Lars-Gunnar. Dessa särskilda satsningar har dock

inte lyckats nå ut till målgrupperna i någon större omfattning.

För att nå de yngre besökarna via webben ser vi ett behov av och har påbörjat arbetet med att bli mer synliga på webbplatser och portaler där många yngre är besökare. På *Facebook*, en community på Internet med ett stort antal yngre brukare, skapade vi under hösten särskilda evenemangsgrupper för Sjöhistoriska museet och Vasamuseet där anslutna medlemmar får information om evenemang och utställningar.

Intresset för marin arkeologi är stort från många grupper i samhället, inte minst från de unga. Marin arkeologerna har under fältarbeten vid bland annat *Dalarövraket* och i Birkas hamn bloggat med dagliga rapporter i text och bild, bland annat med en undervattenskamera som följt arkeologernas arbete i realtid.

Under året har också ett flertal nyproducerade rörliga filmer om marin arkeologi, *Vasa*, aktuella händelser samt arkivfilmer lagts ut på museernas webbplatser, bland annat i syfte att locka en yngre publik. Filmerna på webben har under året haft cirka 9 000 besök.

Under sommaren samarbetade SMM med Arla kring texter som exponerades på baksidan av mjölkpaketerna under hela juli månad. På fyra olika paneler berättades med texter och illustrationer om marin arkeologi för barn med hänvisning till Sjöhistoriska museets webbplats.

SMM:s arkeologer och museipedagogerna på Sjöhistoriska museet har arbetat med att ta fram en pedagogisk modell för att kunna ta emot skolklasser under temat marin arkeologi. En studieresa till Norge gjordes för att studera liknande verksamhet och provklasser fick tillsammans med arkeologer och pedagoger undersöka vad som finns under vattenytan i Djurgårdsbrunnsviken utanför museet.

Sjöhistoriska museets seglarskola för barn mellan 9 och 14 år firade under sommaren fyrtioårsjubileum. På årets kurser deltog 250 barn. Under två veckor i juli deltog seglarskolan också i evenemanget *Fryshuset går till sjöss* och erbjöd utlärninng av knopar och makramé samt bussturer från aktivitetshuset Fryshuset till museet för en prova-på-segling. Cirka 375 ungdomar deltog. Evenemanget gav Sjöhistoriska museet en chans att möta och bjuda in ungdomar från Stockholms förorter – en kategori av besökare som annars inte är så stor.

Under året producerade förlaget Kulturpoolen i samarbete med Vasamuseet seriealbumet *Drömmen om Vasa* som vänder sig till en yngre läsekrets.

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Vi anser att vår måluppfyllelse när det gäller att möta den yngre publikens behov är god. Den väl utvecklade verksamheten för skolklasser och de

särskilda skolovsprogrammen inom SMM har under året utvecklats med fler helgevenemang och pedagogiska program särskilt inriktade mot familjer och yngre.

Försöken att nå yngre genom särskilda insatser på våra webbsidor har visat att det är svårt för målgruppen att hitta dit. Under 2009 kommer helt nya webbplatser att byggas för SMM vilket kommer att ge oss större möjligheter att producera webbsidor som lockar de yngre. Vi kommer samtidigt att ytterligare utveckla sätt att få den yngre publiken att hitta till våra webbplatser, bland annat genom att använda *YouTube*, *Facebook* och banners på andra webbplatser där många barn och unga är aktiva.

Arbetet med att utveckla och finna former för pedagogiska program om marin arkeologi för skolklasser kommer att fortsätta. Under 2009 planeras bland annat försök med en marin arkeologisk buss som ska besöka skolor ute i landet. En arkeolog ska tillsammans med eleverna undersöka vilka marin arkeologiska lämningar som finns i närmiljön.

På Marinmuseum planeras en fortsatt satsning på familjerna. För ungdomar kommer Marinmuseum även att satsa på att utveckla nya koncept för lek- och aktivitetsrummet *Dunders däck* och fartygssimulatoren.

Både Marinmuseum och Sjöhistoriska museet planerar att skapa särskilda klubbar för barn. Genom klubbar ges museerna möjlighet att kommunicera direkt med barnen via e-post, för att ge aktuell information och bjuda in dem till evenemang. Klubbar för barn kan även vara en bra plattform för att arbeta gentemot skolor.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Projektet *Alla ombord! – det salutogena museet* har under året varit en stor satsning inom SMM för att arbeta med tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Ett delmål inom projektet var det pedagogiska rummet på Vasamuseet som färdigställdes och öppnades under hösten.

Det pedagogiska rummet *Alla ombord!* har utvecklats enligt filosofin att det ska passa rätt från början istället för att anpassas till olika besökares behov. Bland annat kan pedagogerna ta emot personer som använder så kallade bliss-tecken. Bliss är ett internationellt språk som bygger på bildtecken och som används av personer som inte kommunicerar genom tal. Totalt 60 nya tecken har tagits fram av museipedagogerna och godkänts av det internationella bliss-sekretariatet i Kanada. De nya tecknen symboliserar olika termer som behövs för att kunna berätta och resonera kring historien om *Vasa*, om livet ombord och marin arkeologi. (läs mer under rubriken *Barnperspektiv*)

SMM:s samtliga fyra webbplatser har under året försetts med talande webb, som gör det möjligt för personer med nedsatt syn att få texterna upplästa. Lokalen *Under däck* på Vasamuseet har byggts om och gjorts tillgänglig för personer med funktionsnedsättning, något som tidigare bara var möjligt genom särskilda lösningar. Utställningen *Modellkammaren* på Marinmuseum har försetts med nya skyltar som är tillgängliga även för rullstolsburna personer.

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Genom projektet *Alla ombord! – det salutogena museet* har SMM under året arbetat långsiktigt med att utveckla nya pedagogiska koncept, bland annat vad gäller tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. I och med projektet har ny kompetens tillförts myndigheten och vår förhoppning är att vi i framtiden ska fungera som ett kunskapscentrum för andra institutioner som vill arbeta med frågor som rör tillgänglighet.

Ett samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten har inletts kring Sjöhistoriska museets arbete med pedagogik. Ett förslag som diskuteras är att arbetssättet i *Alla ombord!* vidareutvecklas, fördjupas och integreras i den utställning om handelssjöfart som ska öppna på museet år 2010. Barn och ungdomar med nedsatt kognitiv förmåga föreslås som en målgrupp, och här skulle Sjöhistoriska museet kunna utgöra ett efterlängtat komplement till den annars relativt ensidiga fokuseringen på fysisk tillgänglighet.

Antal besökare

Under 2008 har vi haft en fortsatt positiv utveckling av antalet besökare till våra museer. Vasamuseets publik ökade för sjätte året i rad och nådde 2008 en rekordsiffra. Det är rimligt att anta att såväl den allmänt ökande turismen till Stockholm som Vasamuseets långsiktiga internationella marknadsföring har en stor betydelse för den gynnsamma publikutvecklingen.

Marinmuseum har haft en svag ökning alla månader utom juli då det var en kraftig minskning, sannolikt på grund av det soliga vädret. En särskild satsning har gjorts för att öka antalet besökare under lågsäsong. Det har bland annat skett genom att museet under hösten har haft fri entré alla dagar med särskilda familjeprogram på söndagarna. Resultatet har varit positivt.

Sjöhistoriska museet har under 2008 haft publik verksamhet i Båthall 1 på Galärvarvet, genom projektet §1 (se under *jämställdhet- och mångfaldsperspektiv*). Tillsammans med besökssiffrorna för Båthall 2, där museets båtsamling visas under sommaren, har det totala besöksantalet på Galärvarvet ökat.

Vi kommer framgent också att arbeta för att möta besökare på andra arenor och genom andra kanaler. Vi tror att webben är det område där vi kommer att öka våra besökssiffror mest i framtiden.

Besökarna på våra tre museer räknas på olika sätt. På Vasamuseet och Sjöhistoriska museet räknas alla besökare som går in i museet och slås in i kassan. Varje besökare registreras under en kategori, till exempel vuxen eller barn. Detta är de siffror som redovisas till Kulturrådet. På Marinmuseum räknas det totala antalet besökare av en besöksräknare som är placerad vid entrédörren. Dessa siffror är de som rapporteras till Kulturrådet.

Våra metoder för att mäta antalet webbbesökare har blivit mer noggranna. Det finns många olika sätt att mäta dessa besökare och vi har valt att följa *Svenska museifönstrets* riktlinjer för webbstatistik.

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Den globala lågkonjunkturen väntas innebära ett minskat resande under de närmaste åren och därmed sjunkande museibesökssiffror, åtminstone för Vasamuseet. SMM räknar dock med att besökstalet också framöver kommer att ligga kring en miljon. För att kunna ge dessa besökarmängder ett museibesök i världsklass arbetar SMM med Statens fastighetsverk vidare med utbyggnadsprojektet för Vasamuseets publikmottagande delar: entré, butik, toaletter samt lokal för tillfälliga utställningar.

Vi tror att webben kommer att vara en av våra viktigaste kanaler för att nå besökare i framtiden. Under 2009 satsar vi på att utveckla våra webbplatser genom att arbeta fram helt nya sidor.

Av betydelse för museibesöket är också den utveckling av värdskapet, som alla SMM:s museer arbetar med och som är en del av verksamhetsvisionen för 2015.

Webbesök	2006	2007	2008
Statens maritima museer	38 984	*31 476	61 115
Marinmuseum	24 970	*21 328	42 072
Sjöhistoriska museet	37 376	*39 687	82 138
Vasamuseet	144 338	*145 866	295 168

* År 2007 hade vi problem med statistikprogrammet och tillförlitlig statistik finns endast för januari–juni, vilket redovisas här.

Besökare på museerna	2006	2007	2008
Marinmuseum			
Totalt antal besökare	192 000	174 437	186 960
Varav besökare på externa evenemang			10 345
Registrerade passager i slup- och barkasskjul, högsåsong.	35 516	32 353	27 224
Vuxna	144 000	140 528	141 960
Barn under 18 år	48 000	33 910	45 000
Snittålder	38 år	37 år	46 år
Kvinnor	49 %	47 %	41 %
Män	51 %	53 %	59 %
Med högskoleutbildning	48 %	47 %	43 %
Med gymnasieutbildning	34 %	24 %	48 %
Svenska besökare	75 %	70 %	69 %
Andel svenska besökare med minst en förälder från utlandet	7 %	10 %	*
Besökare från utlandet	25 %	30 %	31 %
Sjöhistoriska museet			
Totalt antal besökare	137 292	89 689	93 100
Varav besökare på Galärvarvet	17 292	22 791	28 620
Vuxna	82 000	39 621	67 539
Barn under 18 år	38 000	27 274	25 561
Snittålder	35 år	37 år	41 år
Kvinnor	41 %	53 %	35 %
Män	59 %	47 %	65 %
Med högskoleutbildning	52 %	52 %	38 %
Med gymnasieutbildning	24 %	26 %	25 %
Svenska besökare	94 %	90 %	92 %
Andel svenska besökare födda i utlandet eller med minst en förälder från utlandet	12 %	9 %	21 %
Besökare från utlandet	6 %	10 %	8 %
Vasamuseet			
Totalt antal besökare	973 722	1 067 397	1 143 404
Vuxna	831 616	901 641	959 035
Barn under 18 år	142 106	165 756	184 369
Snittålder	43 år	32 år	36 år
Kvinnor	48 %	50 %	49 %
Män	52 %	50 %	51 %
Med högskoleutbildning**	-	15 %	43 %
Med gymnasieutbildning**	-	29 %	35 %
Svenska besökare	15 %	25 %	21 %
Andel svenska besökare födda i utlandet eller med minst en förälder från utlandet	33 %	29 %	30 %
Besökare från utlandet	85 %	75 %	79 %
Museifartygen			
Karlskrona: Bremön och Västervik	70 583	74 787	85 152
Stockholm: Sankt Erik och Finngrundet***	20 781	16 542	19 250

Samtliga uppgifter om ålder, kön och bakgrund bygger på SMM:s årliga publikundersökningar. De är inte fullt jämförbara mellan museerna. Variationer kan bero på under vilken säsong undersökningarna har genomförts.

* Frågan ställdes inte vid 2008 års publikundersökning.

** Avser svenska besökare över 18 år.

*** Uppgifter hämtade från sammställning av museiskeppsguidernas rapporter. Finngrundet var stängt för reparation under 2007 och 2008. I Sankt Eriks besöksiffror för 2007 ingår 1 429 passagerare under sommarterna.

Besökare i arkiv och bibliotek	2006	2007	2008
Sjöhistoriska			
Arkiv	368	392	303
Bildarkiv	220	290	267
Bibliotek	563	612	397
Marinmuseum			
Arkiv	*194	21	28
Bildarkiv	50	33	11
Bibliotek	*	**82	145
Antal förfrågningar	-	343	417

* Under 2006 anger siffran antalet besök i arkiv och bibliotek sammantaget.

** Biblioteket på Marinmuseum var stängt under våren 2007, p.g.a. klimatbyggnad.

Pedagogisk verksamhet på SMM	2006	2007	2008
Marinmuseum			
Antal skolklasser/grupper	122	311	215
Antal elever/brukare	2 218	4244	3418
Antal lektioner	280,5	957	673
Brukare i programverksamhet på helger och skollov	-	1057	4597
Publik på teaterföreställningar i samarbete med Sunnadalskolan		3000	2500
Dramatiserade visningar	-	-	200
Sjöhistoriska museet			
Antal skolklasser/grupper	75	68	79
Antal elever/brukare	939	1879	2280
Antal lektioner	117	431	408
Brukare i programverksamhet på helger och skollov	-	-	53
Vasamuseet			
Antal skolklasser/grupper	103	102	102
Antal elever/brukare	1 760	2000	2400
Antal lektioner med skolklasser/grupper	202	260	179
Brukare i programverksamhet på helger och skollov	-	-	1400
Utlån av <i>Båtsmanskistan</i> till elever		1000	1500
Utbildning av andra utbildare (guideutbild. lärarfortbild)	-	170	130
SMM			
Antal träffar på undervisningsenhetens webbsidor	-	*14 270	41 525
Deltagare på föreläsning/föredrag av pedagog	-	-	1200

*Siffran gäller endast januari-juni 2007 på grund av problem med statistikprogrammet.

ÖKAD KUNSKAP

MÅL

Ökad kunskap inom det område museet verkar, bland annat genom forskning och utveckling samt samverkan med universitet och högskolor.

SMM:s verksamhet syftar till att bevara, utveckla och förmedla kunskap om och upplevelser av det maritima kulturarvet. En stor del av våra insatser handlar om att bedriva en utåtriktad antikvarisk verksamhet. I begreppet *ökad kunskap* lägger vi flera olika betydelser. Parallellt med den kunskap som genereras av de etablerade forskningsinstitutionerna och forskningsprojekt inom vår egen organisation vill vi också arbeta för förmedling och utbyte av den tysta kunskapen – handens kunskap – som finns i föreningar, hos ideella krafter och hos enskilda medborgare som arbetar med att bevara och utveckla det maritima kulturarvet.

Ökad kunskap leder till ett ökat engagemang. Att arbeta inom olika nätverk är en av hörnstenarna i vår strävan mot vår vision att vara *en ledande och samordnande kraft för utvecklingen av det maritima kulturarvet*. För att kunna arbeta med bevarandefrågor långsiktigt krävs att vi skapar förutsättningar för alla aktörer att delta. Ett viktigt led i arbetet framöver är det gemensamma höstmötet 2009 om det maritima kulturarvet som vi kommer att genomföra tillsammans med Riksantikvarieämbetet.

Under året har vi stärkt våra resurser, bland annat genom rekryteringen av en intendent i maritim kulturmiljövård. I och med det har vårt arbete blivit mer samlat och vi har intensifierat vårt engagemang för det frivilliga maritima bevarandearbetet lokalt och regionalt i Sverige. Det sker bland annat genom våra etablerade nätverk. Varje år arrangerar vi *Varvsforum* och *Fartygsforum* som är mötesplatser för ideella krafter, nätverk, föreningar och privatpersoner som på olika sätt brukar det maritima kulturarvet. Under hösten genomfördes för första gången även en träff för sportdykare på Sjöhistoriska museet i syfte att utvidga dialogen och skapa en naturlig mötesplats för professionella och fritidsutövare inom dykning och arkeologi.

Ett annat exempel på vår roll som stöttande part är arbetet med Sveriges försvarshistoriska arv, ett nätverk bestående av 26 statliga och statligt stödda museer. SMM och Sveriges försvarshistoriska museer fick tillsammans 30 miljoner kronor av regeringen under 2008 för bevarande av det svenska försvarets kulturarv. SMM tilldelades 7 miljoner kronor som användes för bidragsgivning till Hemsö fästning, Göteborgs Maritima Centrum, Museet för rörlig kustartilleri på Aspö och Vaxholms fästningsmuseum som ingår i nätverket. Bidragen till den försvarshisto-

rika museiverksamheten återrapporteras separat.

Som ett steg mot visionen att vara *världsledande inom maritim kulturarvsforskning* har en forskningssamordnare rekryterats till SMM. En utgångspunkt för samordnarens arbete är den inventering av forskningsbehovet inom våra ämnesområden som gjordes under 2007.

Det mest forskningsintensiva pågående projektet inom SMM är *En framtid för Vasa* som startade 1 juli och som ska pågå i tre år. Det kan ses som en fortsättning på det tidigare forskningsprojektet *Bevara Vasa*, vars resultat är en viktig grund för det fortsatta arbetet. Målsättningarna är bland annat att vidareutveckla grundläggande kunskaper om marin arkeologiskt trä, att förstå och om möjligt stoppa pågående nedbrytningsprocesser i *Vasas* trä, att klarlägga tidsberoendet hos dessa processer, sambanden mellan träets kemiska status och dess fysikalisk-mekaniska egenskaper samt de effekter som PEG-konservering har på träets egenskaper. Under året har flera forskningsinstitutioner deltagit i projektet: Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala, Kungliga Tekniska högskolan, STFI-Packforsk samt bevarandeverksamheten vid Danmarks Nationalmuseum. Forskningen kring stödstrukturen kring skeppet sker i samarbete med bland andra Kungliga Tekniska högskolan och Luleå tekniska universitet.

Projektet *Förstå Vasa* är en långsiktig satsning för att stärka kunskapen om *Vasa* och hennes samtid. Ett stort antal fristående specialister samt forskare och studenter på svenska och utländska universitet deltar. Resultaten av forskningen ska presenteras i en vetenskaplig bokserie, där den första volymen utkom 2006. Arbetet med att färdigställa den andra volymen i serien har pågått under året. I november hölls ett seminarium med 44 deltagare som representerade ett stort antal internationella forskningsinstitutioner. Seminariet syftade till att knyta nya strategiska kontakter, bilda en internationell referensgrupp och skapa ett slags nystart på projektet inför kommande volymer i bokserien. Kontakter har också utvecklats med East Carolina University och University of Connecticut för den mer praktiska delen av projektet. Studenter därifrån får möjlighet att komma till Vasamuseet och med en kvalificerad handledning genomföra dokumentationsarbete.

På Vasamuseet återinvigdes 1:10-modellen av *Vasa* som nu fått skulpturkopiorna bemålade. Skulpturernas färgskrud är sammanfattningen av ett flerårigt forskningsprojekt och ett samarbete mellan Vasamuseet och konservator Peter Tångeberg. I och med det finns nu en fullständig rekonstruktion av *Vasas* färgsättning att beskåda som ger besökarna en uppfattning om hur skeppet kan ha sett ut i all sin prakt vid jungfrufärden.

SMM:s arkeologer är involverade i ett flertal nationella och internationella projekt och samarbeten som syftar till ökad kunskap och metodutveckling. Sedan flera år pågår *Birkaprojektet* i samarbete med arkeologiska institutionen vid Södertörns högskola.

Projektet har givit ny arkeologisk kunskap om Birkas hamnområde och även varit givande för utveckling av nya undersökningsmetoder.

Vi arbetar för att öka kunskapen om kulturarvet under vatten och utveckla ett varsamt och hållbart sätt att bruka det, bland annat genom att arbeta fram en modell för det i samband med utvecklingen av en dykpark i Dalarö. Det sker i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Haninge kommun och Södertörns högskola. I projektet ingår även arkeologisk dokumentation av vrak i området och där samarbetar vi med Massachussetts Institute of Technology och University of Southampton.

SMM bedriver också uppdragsarkeologi med avsikt att öka bevarandeförutsättningarna för maritima kulturmiljöer i samband med att de exploateras. Arbetet resulterar också i ny kunskap om både befintligt maritimt kulturarv och helt nytt kulturarv. Det är också vår förhoppning att vi genom verksamheten ska uppmuntra till och öka den maritima uppdragsverksamheten i landet, i synnerhet i länen utanför storstadsregionerna.

I samma anda utgör SMM också en expert- och remissinstans åt myndigheter, kommuner, företag och privatpersoner. Vi besvarar förfrågningar om maritimt kulturarv, vägleder i kulturmiljöfrågor och lämnar yttranden inför exploateringar eller andra förändringar som kan påverka kulturmiljön i eller vid vatten.

Det välbevarade 1600-talsvraket som kallas *Spökskeppet* är föremål för ett samarbete med Södertörns högskola, Southamptons University samt National Service for Archaeology, Cultural Landscape and Built Heritage (Nederländernas motsvarighet till Riksantikvarieämbetet). Sedan 2006 deltar vi också i det EU-finansierade projektet *Managing Cultural Heritage Under Water* som syftar till att studera erosion och andra nedbrytningsprocesser av det maritima kulturarvet under vatten.

I ett samarbete med Kustbevakningen arbetar vi för att få ökad kunskap om vrak och särskilt studera nedbrytningen av dem. Det gäller framför allt äldre vrak som skyddas av fornminneslagen. Vrak som är yngre än 100 år omfattas inte av det lagliga skyddet idag men i ett samarbete med Riksantikvarieämbetet söker vi finna sätt att skydda även dem. I arbetet har särskilt kunskapen om det kulturhistoriska värdet hos yngre vrak studerats och därmed ökat under året.

Kalla kriget är en stor satsning på Marinmuseum som dels omfattar en utbyggnad av museet för att bereda plats för en ubåt inne i museet och dels en utställning på temat som ska öppna 2010. Marinmuseum har utökat och fördjupat samarbetet och kunskapsutbytet med marinen kring projektet. Etnologiska studier av kalla krigets epok har genomförts och i ett samarbete med Växjö universitets utbildningsprogram *Storytelling och dramaturgi* har ett stort antal personer i Karlskrona skärgård intervjuats om upplevelser i samband med ubåtsincidenten med U137. Arbetet med andra kommande utställningar

på SMM:s museer har även de resulterat i kontakter med forskningsinstitutioner, till exempel med Försvarshögskolan om krigshistoria, med Mälardalens högskola kring forskning om utställningsarbete och den kreativa processen samt med Uppsala universitet om handelssjöfart.

I januari utkom boken *”De oändligt förbandade sluparna...” – episoder från sjöstriderna mot Ryssland 1808–1809* i skriftserien Maritima skrifter. Författarna Iréne Welander Larsson och Olle Malmqvist har sammanställt och kommenterat ett unikt och angeläget arkivmaterial som belyser krigets verklighet för två hundra år sedan då Sverige förlorade Finland. Sjöhistorisk årsbok 2008–2009 med titeln *Gränslös sjöfart* producerades under året och utkom i december. Boken är författad av Torbjörn Dalnäs och ger en exposé över svensk handelssjöfart under 1900-talet.

KOMMENTARER OCH UTVECKLINGSBEHOV

Vi bedömer att uppfyllelsen av målet att öka kunskapen inom det område SMM verkar är god. Inom myndigheten finns väl etablerade internationella och nationella forskningssamarbeten, inte minst kring frågor som rör *Vasas* bevarande och maritima lämningar under vatten.

Vår ambition är att, med utgångspunkt från forskningen kring *Vasa*, utveckla och bredda den maritima kulturarvsforskningen ytterligare i nära samarbete med universitet och högskolor samt finansierare både nationellt och internationellt.

Vårt arbete med nätverk är framgångsrikt, med *Varvsforum* och *Fartygsforum* som goda exempel. Arbetet med att utveckla och arbeta inom nätverk fortsätter. Museerna har en viktig roll att fylla som mötesplatser och forum för kunskapsutbyte mellan olika grupper och enskilda i samhället, vilket i förlängningen ska ses som ett bidrag till samhällsutvecklingen.

Hösten 2009 kommer SMM tillsammans med Riksantikvarieämbetet att genomföra ett höstmöte om det maritima kulturarvet.

Som ett resultat av inventeringen av forskningsbehovet har kontakter tagits med och diskussioner om framtida samarbete inletts med bland annat Stockholms universitet.

ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING

Bidrag och sponsormedel

Statens maritima museer har under 2008 erhållit bidrag för följande verksamheter (8 procent i bidragsmoms är avräknad i redovisade siffror. I vissa fall har bidrag beviljats men inte nyttjats till fullo under 2008):

- 46 000 kronor från Sjöhistoriska samfundet för publikationsverksamhet
- 256 950 kronor från Linnea och Olof Bovins stiftelse enligt stiftelseurkunden till förkovran av Sjöhistoriska museets samlingar
- 900 000 kronor från Vetenskapsrådet för bevarandearbete avseende *Vasa*
- 171 648 kronor från EU för projektet MACHU (Managing Cultural Heritage underwater)
- 2 487 976 kronor från Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm. Föreningen bidrar till verksamhet vid Sjöhistoriska museet i enlighet med sina stadgar. Bidrag utbetalas årligen efter av överintendenten presenterat äskande.

- 100 000 kronor från Ulf Björck för utveckling av den maritima kulturmiljövården
- 92 000 kronor från föreningen Vasamuseets Vänner. Föreningen bidrar till verksamheten vid Vasamuseet i enlighet med sina stadgar.
- 92 000 kronor från Insamlingsstiftelsen Bevara Vasa för bevarandearbete med *Vasa*
- 630 000 kronor från Statens kulturråd till finansiering av accesstjänster
- 2000 000 kr från Allmänna arvsfonden till finansiering av projektet *Alla ombord*
- SMM erhåller även bidrag från Länsarbetsnämnden för totalt 20 anställda, bidragen varierar från 6 000 kronor till 18 917 kronor per månad.

För andelen bidrag av totala intäkten hänvisas till resultaträkningen.

Under 2008 har ingen sponsring förekommit.

KOMMENTARER

Arbetet med att ta fram en sponsringsstrategi påbörjades under 2008. Strategin färdigställdes dock inte under verksamhetsåret.

Lokalkostnader

Sammanställning av Statens maritima museers lokalkostnader under år 2008 (kr)

Hyra	El och uppvärmning	Reparationer och underhåll	Övriga driftskostnader
52 730 685	4 806 032	124 533	4 344 024
		Totalt:	62 005 275

Sammanställning av Statens maritima museers hyreskostnader under år 2008 (kr)

Hyresvärdar	Hyra
Statens fastighetsverk	47 745 133
Kungl Djurgårdens förvaltning	1 792 890
Vasakronan	109 440
Gatu och fastighetskontoret	9 000
Fastighets AB Brostaden	1 370 232
Karlskrona kommun	160 636
Riksarkivet	503 820
Fortifikationsverket	514 924
Bruket i Nättraby AB	409 782
Sjöfartshögskolan i Kalmar	26 400
Ramirent	10 000
Watz Förvaltnings AB	78 428
SUMMA:	52 730 685

Resultaträkning

RESULTATRÄKNING SMM (tkr)		2008	2007
	<i>Not</i>		
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	102 140	101 593
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	100 789	85 000
Intäkter av bidrag	3	14 333	19 868
Finansiella intäkter	4	941	811
= <i>Summa verksamhetens intäkter</i>		218 203	207 272
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	- 100 293	- 89 621
Kostnader för lokaler		- 62 005	- 59 876
Övriga driftkostnader	6	- 54 796	- 50 792
Finansiella kostnader	7	- 841	- 553
Avskrivningar och nedskrivningar		- 8 305	- 6 943
= <i>Summa verksamhetens kostnader</i>		- 226 240	- 207 785
Verksamhetsutfall		- 8 037	- 513
Transfereringar			
Medel som erhålls från statsbudgeten för finansiering av bidrag		6 330	
Lämnade bidrag		- 6 330	
= <i>Saldo transfereringar</i>		0	
Årets kapitalförändring	8	- 8 037	- 513

VASAVERKSAMHETEN (tkr)

Intäkter

	2008	2007
Entréintäkter	75 210	61 221
Försäljningsintäkter	14 957	14 327
<i>Summa intäkter</i>	90 167	75 548

Kostnader

- 104 242   - 93 512

Totala antalet besökare på Vasamuseet 1 143 404 st.

Kommentar till utfallet

Utfallet för verksamheten är beräknad utifrån myndighetens totala kostnader.

Avgiftsfinansierad verksamhet

VERKSAMHET (tkr)	+/- 2007	Int. 2008	Kost. 2008	+/- 2008	Ack. +/- utgå. 2008
Verksamhet med full kostnadstäckning					
Försäljning av varor		17 705	16 711	994	994
Undersökning, utredning och andra tjänster		1 443	1 443	0	0
Vasamuseet	11 915	85 325	92 986	-7 661	4 254
Summa	11 915	104 473	111 140	-6 667	5 248
Övrig avgiftsbelagd verksamhet					
Entréer och visning		3 098			
Övrigt		2 063			
Summa		5 161			

Balansräkning

BALANSRÄKNING (tkr)

TILLGÅNGAR		2008-12-31	2007-12-31
	<i>Not</i>		
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	9	5 902	5 185
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	10	13 484	14 812
Pågående nyanläggningar	11		2 822
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		<i>19 387</i>	<i>22 818</i>
Varulager m.m.			
Varulager och förråd		5 131	3 820
Fordringar			
Kundfordringar		1 151	1 438
Fordringar hos andra myndigheter		3 745	2 133
Övriga fordringar		972	1 480
<i>Summa fordringar</i>		<i>5 868</i>	<i>5 051</i>
Periodavgränsningsposter	12		
Förutbetalda kostnader		14 209	13 257
Upplupna bidragsintäkter		866	541
Övriga upplupna intäkter		714	483
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		<i>15 789</i>	<i>14 281</i>
Avräkning med statsverket	13		
Avräkning med statsverket			
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	14	0	9 370
SUMMA TILLGÅNGAR		46 174	55 341

KAPITAL OCH SKULDER		2008-12-31	2007-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital	15	243	83
Donationskapital	16	928	928
Balanserad kapitalförändring	17	8 652	10 195
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		- 8 037	- 513
<i>Summa myndighetskapital</i>		<i>1 786</i>	<i>10 693</i>
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	18	16 944	16 968
Räntekontokredit	14	1 220	
Skulder till andra myndigheter		4 108	3 356
Leverantörsskulder		8 894	7 365
Övriga skulder		1 698	1 965
<i>Summa skulder m.m.</i>		<i>32 864</i>	<i>29 655</i>
Periodavgränsningsposter	19		
Upplupna kostnader		7 743	6 757
Oförbrukade bidrag		3 721	8 236
Övriga förutbetalda intäkter		60	
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		<i>11 524</i>	<i>14 993</i>
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		46 174	55 341
ANSVARSFÖRBINDELSER			
Statliga garantier för lån och krediter		Inga	Inga
Övriga ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Anslagsredovisning

REDOVISNING MOT ANSLAG (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Intäkter	Utgående överföringsbelopp
Politikområde Kulturpolitik							
28:27.6 Statens maritima museer	20	0	107 600	107 600	-113 971	6 371	0
förvaltningskostnader (ramanslag)							

Finansiella villkor

28:27.6

Utöver tilldelat belopp under anslaget får SMM disponera en anslagskredit

Villkor

3 011

Utfall

0

SMM har tillgång till en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret

16 842

-1 220

SMM disponerar under budgetåret en låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten

29 000

16 944

SMM har erhållit medel från statsbudgeten för finansiering av bidrag

6 330

6 330

2008

4 877

2007

12 612

Anslagsposten får användas till lokalkostnader för Vasamuseet

Tilläggsupplysningar och noter

ORGANISATION

Statens maritima museer (SMM) har en organisation som är funktionsindeldad och består av de tre museerna samt samlings-, förmedlings-, kulturmiljö- och informationsavdelning. Avdelningarna arbetar mot alla tre museerna. Detta innebär att kostnaderna för verksamheten vid Vasamuseet är beräknad utifrån myndighetens samtliga kostnader.

REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGS- PRINCIPER

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordning (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag.

SMM redovisning följer god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets (ESV) allmänna råd till 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Försäljning av varor samt undersökningar, utredningar och andra tjänster

Försäljning av varor samt undersökningar, utredningar och andra tjänster har från och med budgetår 2008 krav på fullkostnadstäckning. Vilket redovisningsmässigt innebär att denna verksamhet är helt skild från anslaget och bär samtliga direkta och indirekta kostnader. Resultatet för verksamheten redovisas i separat tabell.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringarna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag (2009-01-12) eller när fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när årsredovisningen

upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Övriga händelser tas upp som fordringar respektive skulder. Fordringar och skulder i utländsk valuta har tagits upp till balansdagens kurs. Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 10 tkr.

Värdering av anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst 10 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar. Objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 10 tkr klassificeras även som anläggningstillgång.

Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Avskrivningen beräknas utifrån den månad då tillgången tas i bruk.

SMM tillämpar som grundregel följande avskrivningstider:

• Datorer och kopiatorer	3 år
• Projektorer, kameror, bilar, räddningsutrustning, kontorsmaskiner samt möbler	5 år
• Kulturtillgångar	Skrivs ej av

I vissa fall görs avsteg från grundreglen då en individuell bedömning ger annan avskrivningstid. För övriga anläggningar görs en individuell bedömning från fall till fall.

Värdering av varulager

Varulagret är värdet till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde. Avdrag för bedömd faktiskt inkurans har gjorts.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till och med 2009-01-12.

UPPGIFTER OM SJUKFRÅNVARON

Uppgifter om sjukfrånvaron enligt 7 kap 3 § Förordning om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605)

Sjukfrånvaro i procent	2008	2007
Totalt	3,02	4,47
Andel långtidssjukskrivna (60 dgr eller mer)	50,45	52,24
Kvinnor	2,08	4,00
Män	3,83	4,84
Anställda - 29 år	2,01	0,85
Anställda 30 - 49 år	2,81	4,35
Anställda 50 år -	3,58	5,17

UPPGIFTER OM STYRELSEN

Uppgifter om styrelsen enligt 7 kap 2 § Förordning om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605):

I beloppet ingår ersättningar till styrelseledamöter och ledande befattningshavare. Efter 2008-01-01 har Statens maritima museer ingen styrelsen. Utbetalningen under 2008 avser arvode för styrelsemöte 2007-11-28.

Styrelsen	2008	2007
Anders Lindström, ordförande		33
Berit Blomqvist		10
Cajsa Engström	2	10
Claes Hultling	2	8
Lena Landström	2	10
Karin Lundberg	2	8
Birgitta Möller	2	12
Tommy Åsman	2	8
Ledande befattningshavare		
Robert Olsson, överintendent	828	786

NOTER

Belopp i tkr där annat ej anges.

Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

Marinmuseum förkortas MM, Sjöhistoriska museet SM och Vasamuseet VM.

Not 1	Intäkter av anslag	2008	2007
	Intäkter av anslag har använts för VM avseende lokalkostnader	4 877	10 612
	Intäkter av anslag har använts för bevarande arbetet avseende Vasa	0	2 000
	Övriga intäkter av anslag	97263	88 981
		102 140	101 593
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2008	2007
	<i>Intäkter av avgifter enl 4§ avgiftsförordningen</i>		
	Lokalhyra	2 358	2 387
	Båthyra	0	11
	Övriga 4§ intäkter	124	219
	Summa	2 482	2 617
	Entreér och visningar	76 093	62 224
	Butiksförsäljning	17 507	17 400
	Konferensverksamhet	793	450
	Övrig publik verksamhet varav 346 tkr avser verksamhet riktad mot barn	593	500
	Övrigt	3 321	1 809
		100 789	85 000
	4§ intäkter i förhållande till totala kostnader:	1,1%	1,3%
Not 3	Intäkter av bidrag	2008	2007
	Länsarbetsnämnden	2 912	3 197
	Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm	3 370	5 369
	Statens kulturråd	1 945	3 259
	Föreningen Marinmusei Vänner i Karlskrona	0	1 200
	Kammarkollegiet	0	900
	Allmänna arvsfonden	2 000	0
	Övriga bidragsintäkter	4 106	5 943
		14 333	19 868
Not 4	Finansiella intäkter	2008	2007
	- Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	557	474
	- Realiserade kursvinster	389	334
	- Övriga finansiella intäkter	-5	3
		941	811

Not 5	Kostnader för personal	2008	2007
	Lönekostnad exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremie och andra avgifter enl lag och avtal	67 256	60 165
	Övriga personalkostnader	33 037	29 456
		100 293	89 621
Not 6	Övriga driftkostnader	2008	2007
		54 796	50 792
	Förändringen beror framförallt på ökad användning av konsulter.		
Not 7	Finansiella kostnader	2008	2007
	Ränta lån RGK	735	486
	Ränta räntekonto RGK	2	
	Övriga finansiella kostnader	104	67
		841	553
Not 8	Årets kapitalförändring		
	Kapitalförändringen visar dels resultatet av VM:s uppdragsverksamhet dels skillnaden mellan poster som anslagsavräknats, men inte redovisats som intäkt/kostnad och poster som endast redovisats som intäkt/kostnad, men inte anslagsavräknats.		
		2008	2007
	Avgiftsfinansierad verksamhet VM	-7661	-1 107
	Försäljning av varor	994	
	Periodiseringar	-1370	594
		-8 037	-513
Not 9	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2008	2007
	Ingående anskaffningsvärde	10 404	9 044
	Årets anskaffningar	2 241	1 360
	Akkumulerat anskaffningsvärde	12 645	10 404
	Ingående avskrivningar	-5 219	-3 987
	Årets avskrivningar	-1 524	-1 232
	Akkumulerade avskrivningar	-6 743	-5 219
	Bokfört värde	5 902	5 185

Not 10	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2008	2007
	Ingående anskaffningsvärde	52 771	50 263
	Årets anskaffningar	5 455	8 764
	Årets utrangering	0	-6 256
	Akkumulerat anskaffningsvärde	58 226	52 771
	Ingående avskrivningar	-37 959	-38 504
	Årets avskrivningar	-6 783	-5 711
	Årets utrangering	0	6 256
	Akkumulerade avskrivningar	-44 742	-37 959
	Bokfört värde	13 484	14 812
Not 11	Pågående nyanläggningar	2008	2007
	Avser uppbyggnad av nytt skeppshallsljus i Vasamuseet	0	2 822
Not 12	Periodavgränsningsposter	2008	2007
	Förutbetalda hyror	13912	12 900
	Övriga förutbetalda kostnader / upplupna intäkter	1877	1 381
		15 789	14 281
Not 13	Avräkning med statsverket	2008	2007
	<i>Ingående balans</i>	-1 030	-2 223
	<i>Avräknat mot statsbudgeten:</i>		
	-Utgifter mot anslag	115 001	101 645
	-Intäkter mot räntebärande anslag	-6 371	
	<i>Avräknat mot statsverkets checkräkning:</i>		
	- Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-107 600	-99 422
	<i>Utgående balans</i>	0	0
Not 14	Räntekontokredit	2008	2007
		-1 220	9 307
	Förändringen beror framförallt på mindre oförbrukade bidrag, ökning av varulager samt ökning av förutbetalda kostnader.		
Not 15	Statskapital	2008	2007
	Ingående balans	83	30
	Årets anskaffning av kulturtillgångar anslagsfinansierade	160	53
	Utgående balans	243	83

Not 16	Donationskapital		
	Ingående balans	928	818
	Årets anskaffning av kulturtillgångar bidragsfinansierade	0	110
	Utgående balans	928	928
	Donationerna är från Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm		
Not 17	Balanserad kapitalförändring	2008	2007
	Avgiftsfinansierad verksamhet	11 915	13 022
	Periodiseringar	-3 263	-2 827
		8 652	10 195
Not 18	Lån i Riksgäldskontoret	2008	2007
	Beviljad låneram	29 000	32 000
	Ingående balans	16 968	13 821
	Under året nyupptagna lån	7 237	9 960
	Årets amorteringar	-7 261	-6 813
	Utgående balans	16 944	16 968
Not 19	Periodavgränsningsposter	2008	2007
	Semesterlöneskuld	6 468	5 621
	Bidrag från statliga givare	1 856	2 274
	Bidrag från icke statliga givare	1 865	5 961
	Övriga periodavgränsningsposter	1 335	1 137
		11 524	14 993
Not 20	Redovisning mot anslag	2008	2007
	Intäkter av anslag i resultaträkningen	108 470	101 593
	Utgifter i anslagsredovisningen	-107 600	-101 645
	Förändring av ingående balans av varulager	-1 030	
	Inköp av anslagsfinansierade kulturtillgångar	160	52
		0	0

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Avser (tkr)	2008	2007	2006	2005	2004
Låneram hos Riksgäldskontoret					
<i>Beviljad i regleringsbrev</i>	29000	32 000	32 600	37 000	37 000
<i>Utnyttjad</i>	16944	16 968	13 821	12 413	16 088
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
<i>Beviljad i regleringsbrev</i>	16842	16 842	16 842	16 842	17 152
<i>Maximalt utnyttjad</i>	2280	249	0	4 040	15 386
Räntekonto hos Riksgäldskontoret					
<i>Ränteintäkter</i>	557	474	453	210	46
<i>Räntekostnader</i>	2	0	0	4	101
Avgiftsintäkter					
<i>Budget enligt regleringsbrev (disponeras)</i>	86000	77 956	65 000	58 794	60 700
<i>- avg.intäkter som disp. av myndigheten</i>	100789	85 000	77 343	74 087	65 802
Anslagskredit, anslag 28:28.6 Centrala museer: Myndigheter					
<i>Beviljad i regleringsbrev</i>	3011	2 983	3 176	0	2 998
<i>Utnyttjad</i>	0	0	0	0	0
Utgående reservation/anslagssparande					
<i>Anslagssparande</i>	0	0	2 223	3 101	0
<i>Varav in-tecknat belopp för framtida åtaganden</i>	0		2 223	3 101	0
Antal årsarbetskrafter totalt	182	175	167	152	163
Medelantalet anställda totalt	191	189	188	159	165
Driftkostnad per årsarbetskraft	1193	1 145	1 145	1 157	1 036
Balanserad kapitalförändring	8652	10 195	10 931	5 152	443
Årets kapitalförändring	-8037	-513	-736	5 779	4 709

UNDERSKRIFT AV ÅRSREDOVISNING BÅ 2008

Ledningen för Statens maritima museer

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2009-02-20

Robert Olsson
överintendent

Årsredovisning 2008 för Statens maritima museer

Redigering och grafisk form: Ulrika Djerw

Fotocollage, omslagets insida: Anneli Karlsson

Fotografer: Maria Ljunggren, Anneli Karlsson, Emma Fredriksson, Erling Klintefors, Karolina Kristensson

Statens maritima museer
Box 48
371 21 Karlskrona
Tfn: 0455-35 93 00

Box 27131
102 52 Stockholm
Tfn: 08-519 549 00

www.maritima.se

